

โครงการวิจัย : การจัดการข้อมูลชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อการ
จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอภักดีพัฒนา

ผู้วิจัย : พิศาลพิมพ์ จันทร์พรหม และ ชูเกียรติ ชัยบุญศรี

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยการจัดการข้อมูลชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอำเภอภักดีพัฒนา เป็นโครงการวิจัยภายใต้แผนงานวิจัยการสร้างเสริมเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือกรณีศึกษา อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดการข้อมูลของชุมชน และหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

งานวิจัยนี้ให้ความสำคัญต่อการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และใช้กระบวนการเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือ CBT (Community – Based Tourism) เป็นแนวคิดหลักในการปฏิบัติการวิจัย เน้นความสำคัญไปที่การพัฒนาคนในชุมชนผ่านกระบวนการจัดการข้อมูล เพื่อค้นหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาศัยการสืบค้นข้อมูลของชุมชน โดยชุมชน ในการที่จะร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของชุมชนโดยใช้การจัดการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการข้อมูลโดยชุมชนมีส่วนร่วม มีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การสืบค้นข้อมูล การทบทวนข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ และ การติดตามผล ในส่วนของกระบวนการจัดการข้อมูลภายใต้ขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นตอน พบว่ากระบวนการจัดการข้อมูลในการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีกระบวนการสำคัญ คือ การร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค ที่จะส่งผลต่อการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว เพื่อนำมาร่วมกันกำหนดกระบวนการวิเคราะห์ ที่ยังผลไปสู่การคิดวิเคราะห์บนฐานความรู้และทุนเดิมของชุมชน ในการร่วมกำหนดวิธีการและวางแผนการปฏิบัติการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิเคราะห์สังเคราะห์ และยกระดับไปสู่การร่างแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผ่านการจัดการข้อมูล และวางแผนในการประเมินผลและสรุปบทเรียนเพื่อรองรับกระบวนการออกแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากกระบวนการดังกล่าวส่งผลให้ทั้ง 3 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านวัดจันทร์ ตำบลวัดจันทร์ ชุมชนบ้านดงสามหมื่น ตำบลแม่แดด และชุมชนบ้านเสาแดง ตำบลแจ่มหลวง อำเภอภักดีพัฒนา

เกิดการเรียนรู้ในการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน ตามมิติของการจัดการพื้นที่ทั้งรูปธรรมของแหล่งท่องเที่ยวสำคัญภายในชุมชน และพื้นที่ทางสังคมผ่านแบบแผนทางความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณี เพื่อนำมาสู่การกำหนดกิจกรรมและการพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้ไปสัมพันธ์กับด้านการจัดการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งพบว่าทั้ง 3 ชุมชนได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวบนฐานการจัดการข้อมูล ดังนี้

ชุมชนบ้านวัดจันทร์ได้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศธรรมชาติ โดยที่มีพื้นที่หรือสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญได้แก่ การทำนาขั้นบันได ที่สะท้อนทั้งรูปธรรมการปฏิบัติและกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว และพื้นที่ทางสังคมในมิติของการจัดการท่องเที่ยวในรอบปี รวมทั้งป่าสน ที่มีการนำเอาพื้นที่ป่าน้ำออกกรมมากำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศวัฒนธรรม โดยกำหนดเวลาภายใต้เงื่อนไขของชุมชนเป็นการพัฒนาขั้นตอนการท่องเที่ยว

ชุมชนบ้านดงสามหมื่น กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรกรรม ที่อาศัยพื้นที่การทำไร่สตรอเบอร์รี่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตร และพื้นที่ป่าดงเข่ง รวมทั้งพิธีกรรมในรอบปี เป็นเงื่อนไขในการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้รวมถึงอาหารการกินของชนเผ่า

ชุมชนบ้านเสาแดง กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมชุมชน โดยอาศัยฐานวัฒนธรรม ความเชื่อ พิธีกรรมของชุมชน ผ่านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ป่าพิธีกรรมของหมู่บ้าน และตำนานของเสาแดงที่บ่งบอกประวัติศาสตร์ของชุมชน รวมทั้งการพัฒนาวัฒนธรรมการแต่งกายเข้ามาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

**Research Project : Information Management Community by Community
Participation for Community-based Tourism Management
in Kallayaniwattana District**

Authors : Phisaphim Junphrom and Chukiat Chaibunsree

Abstract

The Research Project of the procurement of the community information ,it is the project under research for building Strengthening for community in higher area by using the tourism management in Kallayaniwattana District to be the case study. The purpose is to gather up community 's information and study about the process of participation of community about gathering up information and community information management and also to find the way to develop the product that is the identity of community.

This research gives precedence for research in action by participation and use the process of learning the tourism management by community or CBT [Community - Based Tourism] The main idea is to emphasize in people development in community. Community is the part for developing the identity of community by using tourism management as an appliance.

The result of the research face that about the process of participation of community has 5 steps including searching information , reviewing the information , analyzing the information, bringing the information for using and follow up .As the 5 steps of the information management . It found that the process of tourism information management has the important process is to study together and analyzes the problems and obstacles that affect to tourism development . For joining together to determine and analyzing process that affect to knowledge base and original investment of the community . As the determine the method and plan the collecting information in action and also analz the information and promote to write the plan about tourism management by community . Form the procession which above, it is affect to 3 community including Wat chan community , Tumboon Watchan, Bandong Sammean community Tumboon Maedad and Bansourdang Tumboon Jamrung Amphoe Galyani Vadhana.They all are learning to create the

style of tourism management in each community follows the important areas of the local tourist places and social and faith , culture, tradition in each community. For proving the activity and develop activities for tourism and join them with the participation of people in the local community.

We found that 3 communities determine the tourism management in the following :
 Wat chan community determine ecology tourism management There are the the important tourist place including rice terrace that reflects concrete in action and tourism activity and also pine forest. They determine the activities follow the forest area . They develop the time under the condition of the community.

Bandong Sammean community determine agriculture tourism. That resides the strawberry ranch to be the resource or tourism. Padongseng and also the ceremony in one year to be the condition to determine the activities for tourism and also including the food tribe.

Bansourdang community determine community culture tourism which resides the culture and faith and ceremony of community . They will travel along the forest area of the village and the Sourdang history that told us about the history of the community including the culture dressing development which is important element in design the truism by community.